

4. בחינות

4.3 בחינות בגרות

4.3-42 התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: זכויות של תלמידים עולים הנבחרים בבחינות הבגרות

תוקף ההוראה: החל מ-1 בספטמבר 2017.

תאריך הפרסום:

התחולה: תלמידים עולים הזכאים להתאמות בבחינות הבגרות על פי ההנחיות בהוראה זו.

תמצית ההוראה

בשנת הלימודים התשע"ד פורסם חוזר מנכ"ל המתווה את תוכנית הלימודים בבית הספר העל-יסודי, מעצב את דרכי ההערכה ואת מבנה ההיבחנות ומפרט את הדרישות לתעודת הסיום במערכת החינוך (סעיף 3.1-47 בחוזר הוראות הקבע עד/7(ד), "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: ארגון הלימודים").

הצורך להתאים את המתווה החדש לתלמידים העולים מחייב עדכון של ההתאמות הניתנות לתלמידים אלו.

חוזר זה מפרט את ההתאמות המעודכנות לאוכלוסיית התלמידים העולים.

החוזר חל על התלמידים העולים על ההגדרות המפורטות בסעיף קטן 2 להלן.

חוזר זה מחליף את סעיף 4.3-37 בחוזר הוראות הקבע עד/2(א), "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: זכויות של תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים הנבחרים בבחינות הבגרות".

שינויים מהוראה קודמת באותו נושא

חוזר זה מאפשר להכיר באופן חלקי ומבוקר בלימודיהם בחו"ל של התלמידים העולים, בהתאם להנחיות בסעיפים 4 ו-5. כמו כן, בעקבות התאמה לתוכנית הלאומית ללמידה משמעותית ורצון לתת מענה לצרכיהם של התלמידים העולים נוספו התאמות בדרכי היבחנות במקצוע עברית: הבנה, הבעה ולשון.

בנוסף, החל משנת הלימודים התשע"ח ניתן יהיה להיבחן בשאלוני חובה דו-לשוניים גם במועד חורף. כמו כן נוספו לשאלונים הדו-לשוניים מקצועות בחירה נוספים במועד הקיץ.

הסטטוס: החלפה

הוראות קודמות שהוראה זאת מבטלת: סעיף 4.3-37 בחוזר הוראות הקבע עד/2(א), "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: זכויות של תלמידים עולים ותלמידים תושבים חוזרים הנבחרים בבחינות הבגרות" – מבטל.

חוזרים קודמים בנושאים קשורים

- סעיף 3.1-55 בחוזר הוראות הקבע עד/3(ב), "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: מועדי ההיבחנות לאוכלוסיות מיוחדות" – בתוקף

- סעיף 3.1-54 בחוזר הוראות הקבע עו/9 (ב), "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – מבחנים פנימיים כחלק מההערכה על פני הרצף החינוכי" – **בתוקף**
- סעיף 3.1-53 בחוזר הוראות הקבע עו/4(א), "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: מבנה הלימודים, ההיבחנות ותעודות הסיום בחינוך הטכנולוגי-מקצועי" – **בתוקף**
- סעיף 4.3-38 בחוזר הוראות הקבע עו/3(א), "תלמידים בעלי ליקויי למידה בכיתות י' – תהליכי התאמה להתערבויות בלמידה ובדרכי ההיבחנות" – **בתוקף**
- סעיף 3.1-47 בחוזר הוראות הקבע עו/7(ד) "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: ארגון הלימודים ותעודות הסיום" – **בתוקף**.

הגורם האחראי

- א. **שם היחידה:** אגף קליטת תלמידים עולים
- ב. **בעל התפקיד:** מנהל אגף קליטת תלמידים עולים
- ג. **מספר הטלפון:** 02-5603619
- ד. **כתובת הדוא"ל:** agafklitato@education.gov.il

תוכן העניינים

1. רקע
2. הגדרות
3. ההתאמות בבחינות הבגרות
4. הכרה בלימודים מחו"ל בתחום של השכלה כללית ומבוא למדעים
5. תלמידים המוערכים בהערכה חלופית (30%)
6. התפתחות אישית ומעורבות חברתית לתלמידים עולים
7. תלמידים עולים המאובחנים כבעלי לקות למידה
8. תלמידים עולים הלומדים במסגרת החינוך המיוחד
9. תוקף הזכאות להתאמות עולים
10. נבחנים עולים הנבחנים במבחנים חיצוניים (אקסטרניים)
11. נבחנים עולים הלומדים במסגרת תוכנית קידום נוער – היל"ה
12. נבחנים עולים הלומדים בבתי ספר תעשייתיים בפקוח משרד הכלכלה (לשעבר משרד התמ"ת)
13. נבחני משנה בוגרים

1. רקע

תלמידים עולים חדשים (בהתאם להגדרות בסעיף 2 להלן) מתמודדים עם אתגרים רבים:

- רכישת השפה העברית שהיא בעבורם שפה שנייה
- השלמת פערים לימודיים במקצועות הלימוד השונים
- התמודדות עם קשיים הנובעים מהמעבר הבין-תרבותי

- התמודדות עם הבדלים בין מערכת החינוך ואופן הלמידה בארצות מוצאם של התלמידים לבין מערכת החינוך בישראל.

כדי להתמודד בהצלחה עם אתגרים אלו התלמידים העולים זכאים להתאמות בבחינות הבגרות על-פי המפורט בסעיף 3 להלן. מתן ההתאמות נובע מההכרה בזכותם של התלמידים להזדמנות שווה ומההבנה שבאמצעות ההתאמות הם יוכלו לגשר על הפערים ולממש את יכולותיהם במערכת החינוך ובחברה הישראלית.

על צוות בית הספר לאפשר לתלמיד העולה להתנסות במהלך תהליך הלמידה וההערכה בתנאי ההיבחנות שלהם הוא זכאי בבחינת הבגרות בהתאם לרמות השונות. את רמת ההיבחנות של העולים יש לוודא על פי המידע [שבדו"ח העולים](#) שמצוי באתר אגף קליטת תלמידים עולים ובפורטל בחינות של אגף הבחינות. דו"ח העולים הוא האישור הרשמי של בית הספר לגבי רמת ההיבחנות של תלמידיו העולים.

בתאום עם המפמ"רים של מקצועות החובה, הותאם חומר הלימוד של שאלוני העולים לתוכנית הלימודים של כלל התלמידים, וזאת על מנת שניתן יהיה לשלב את התלמידים העולים בכיתה האם.

2. הגדרות

- 2.1 **תלמיד עולה**: תלמיד שנולד בחו"ל ועלה לישראל החל מכיתה א' ואילך (לפי חוק השבות, תשי"ב-1950 או חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952).
- 2.2 **תלמיד אזרח עולה**: תלמיד שנולד בחו"ל להורים ישראלים, עלה לישראל והשתלב במערכת החינוך מכיתה א' ואילך (לפי חוק השבות או חוק הכניסה לישראל).

3. ההתאמות בבחינות הבגרות

- 3.1 לצורך הגדרת הזכאות של תלמידים עולים להתאמות בבחינות הבגרות נקבעו שלוש רמות המאפיינות כל קבוצה של תלמידים, כמפורט בחלוקה בטבלה שלהלן:

הגדרת תלמידים עולים ותלמידים אזרחים עולים	הרמה
תלמיד שהגיע לישראל והחל ללמוד באחת מהכיתות א'-ג'	רמה א'
תלמיד שהגיע לישראל והחל ללמוד באחת מהכיתות ד'-ח'	רמה ב'
תלמיד שהגיע לישראל והחל ללמוד באחת מהכיתות ט'-י"ב	רמה ג'

3.2 ההתאמות שניתנות בבחינות הבגרות לתלמידים עולים בכל הרמות

- א. היבחנות בשאלון לעולה החדש בשפה העברית בכתב במקצועות החובה האלה בלבד (כפי שפורסם בקובץ השאלונים והבחינות העיוני):

עברית: הבנה, הבעה ולשון (כללי, דתי, עצמאי), ספרות (כללי, דתי, עצמאי),
אזרחות (כללי, דתי, עצמאי), תנ"ך (כללי, דתי, עצמאי), היסטוריה (כללי, דתי,
עצמאי), תושב"ע (דתי), תלמוד, מחשבת ישראל (דתי) ויהדות

- ב. תוספת זמן של 25% בעת היבחנות בכתב
- ג. התעלמות משגיאות כתיב בהיבחנות בכתב בכל המקצועות והשאלונים בשפה העברית למעט תלמידים ברמה א' במקצוע עברית: הבנה, הבעה ולשון
- ד. הקראת שאלון הבחינה בעת היבחנות בכתב בכל המקצועות והשאלונים בשפה העברית למעט במקצוע עברית: הבנה, הבעה ולשון
- ה. שימוש במילון (כולל מילון אלקטרוני) עברית-שפת-אם/שפת-אם-עברית בכל המקצועות והשאלונים בשפה העברית בעת היבחנות בכתב למעט תלמידים ברמה א' במקצוע עברית: הבנה, הבעה ולשון
- ו. באנגלית בבחינות בכתב: שימוש במילון אלקטרוני אנגלית-שפת-אם או שפת-אם-אנגלית. לנבחנים באנגלית ברמה של 3 ו-4 יח"ל תינתן ההתאמה של התעלמות משגיאות כתיב. לתלמידים ברמת 3, 4, ו-5 יח"ל תתאפשר הקראת שאלון הבחינה.
- ז. שימוש בספר תנ"ך מלא ומתורגם לשפות שונות ללא פירושים בבחינת הבגרות בתנ"ך.
- ההתאמות המצוינות בסעיפים ב' עד ה' וכן בסעיף ז' ניתנות גם בשאלון רגיל וגם בשאלון לעולים, אם קיים שאלון לעולים.

3.3 התאמות לעולים במקצוע עברית: הבנה, הבעה ולשון

רמה א'	רמה ב'	רמה ג'
ראה ס"ק א'-ה' בסעיף 3.2 לעיל	זכאים להשתמש במילון (או מילונית) עברית-שפת אם	זכאים להשתמש במילון (או מילונית) עברית-שפת אם
	התעלמות משגיאות כתיב במשימות הכתיבה.	התעלמות משגיאות כתיב במשימות הכתיבה.
	התאמות אלה ניתנות גם בשאלון רגיל וגם בשאלון לעולים.	התאמות אלה ניתנות גם בשאלון רגיל וגם בשאלון לעולים.
		תוספת של 10 נקודות לציון השנתי ולציון בחינת הבגרות בשאלוני עולים בלבד.

בבחינת הבגרות בעברית: הבנה, הבעה ולשון אין מבחן דו-לשוני, אין הקראה ואין מבחן בעל פה.

3.4 תוספת ניקוד

3.4.1 תוספת ניקוד לציון השנתי – על ידי בית הספר

לכלל התלמידים העולים הנבחנים בשאלוני בגרות רגילים, חיצוניים, בכתב, בשפה העברית בכל המקצועות, כולל מתמטיקה ומקצועות מדעיים (לא כולל: שאלוני עולה חדש, דו-לשוניים, שאלונים בעל פה וכן באנגלית) תינתן תוספת נקודות לציון השנתי על-ידי בית הספר בשנת ההיבחנות בבחינת

הבגרות (עם הגשת הציון למשרד) בתנאי שבמהלך ההערכה לקראת בחינת הבגרות התלמיד למד ונבחן בבחינות בשאלון הרגיל.

א. **ברמה א'** – תינתן תוספת של 10 נקודות.

ב. **ברמות ב' ו-ג'** – תינתן תוספת של 15 נקודות.

3.4.2 **תוספת ניקוד לציון בבחינת הבגרות – על ידי אגף הבחינות**

לתלמידים העולים הנבחנים בשאלוני בגרות רגילים, חיצוניים, בכתב, בשפה העברית בכל המקצועות, כולל מתמטיקה ומקצועות מדעיים (לא כולל שאלוני עולה חדש, דו-לשוניים, שאלונים בעל פה וכן באנגלית) **תינתן תוספת נקודות אוטומטית על ידי המשרד לציון בחינת הבגרות.**

א. **ברמה א'** – תינתן תוספת של 10 נקודות לציון.

ב. **ברמות ב' ו-ג'** – תינתן תוספת של 15 נקודות לציון.

3.4.3 **תוספת ניקוד בבחינת הבגרות החיצונית באנגלית**

בבחינת הבגרות החיצונית באנגלית בכתב, בכל הרמות (א', ב' ו-ג') – **תינתן תוספת של 10 נקודות לציון הסופי המשוקלל על ידי המשרד**, למעט לתלמידים שהגיעו מארצות שבהן השפה הרשמית במדינה היא אנגלית. התוספת תינתן רק לציון המשוקלל, וזאת בשונה מסעיפים 3.4.1 וכן 3.4.2.

תוספות הניקוד אינן חלות בהערכה חלופית, בהערכה פנימית ובחלק של שלושים האחוזים. ראה סעיף 5 בחוזר זה.

3.5 **היבחנות בבחינות דו-לשוניות ברמות ב' ו-ג'**

3.5.1 לתלמידים עולים ברמות ב' ו-ג' תתאפשר היבחנות בבחינות בגרות דו-לשוניות בכתב במקצועות החובה בבחינות לעולה: ספרות (כללי, דתי), אזרחות, תנ"ך (כללי, דתי), היסטוריה (כללי, דתי), תושב"ע (דתי) ומתמטיקה (במבחן רגיל) – וכן במבחנים רגילים במקצועות הבחירה האלה: כימיה, פיזיקה, ביולוגיה, מדעי המחשב, אלקטרוניקה ומחשבים, מדע וטכנולוגיה לכול ומדעי החברה – סוציולוגיה, פסיכולוגיה ושיטות מחקר.

3.5.2 הבחינות הדו-לשוניות יתורגמו ל-5 שפות: רוסית, אמהרית, אנגלית, צרפתית וספרדית. לדוברי השפות האלה תינתן אפשרות למענה בשפת האם או בעברית. כל הבחינות הדו-לשוניות יתקיימו במועד קיץ ובמועד חורף רק במקצועות החובה.

3.5.3 תלמידים עולים הנבחנים בשאלון של בחינת בגרות דו-לשונית אינם זכאים לתוספת נקודות בציון הבחינה (ראה ס"ק 3.4) וכן אינם זכאים להקראת שאלון או לשימוש במילון.

3.6 **היבחנות בעל פה ברמה ג'**

3.6.1 תלמידים הנבחנים ברמה ג' זכאים להיבחן בעל פה בשפה העברית בכל המקצועות בשאלונים רגילים ובשאלונים לעולה, למעט במקצועות אלה: עברית: הבנה, הבעה ולשון ושפות. ישנם מקצועות שבהם אי אפשר להיבחן בעל פה בשל מהותו של המקצוע (לדוגמה בפיזיקה). על רכז המקצוע לבדוק עם המפמ"ר אם קיימת אפשרות להיבחן בעל פה במסגרת תחום הדעת.

3.6.2 תלמיד עולה ברמה ג' הנבחן בעל פה **זכאי להיבחן בשאלון דו-לשוני** במקצועות המפורטים בס"ק 3.5.1.

3.6.3 התלמידים העולים הנבחנים בעל פה **אינם זכאים** לתוספת נקודות בציון הבחינה, להקראת שאלון ולשימוש במילון.

3.6.4 יש חשיבות רבה בביסוס מיומנויות הכתיבה של תלמידים הזכאים לרמה ג' במסגרת תהליך הלמידה וההערכה במהלך הלימודים, למרות שהם נבחנים בעל פה.

4. הכרה בלימודים מחו"ל בתחום של השכלה כללית ומבוא למדעים

ועדה מיוחדת במסגרת בית הספר תבדוק את התעודות והאישורים של התלמידים העולים שהגיעו לישראל **החל מכיתה י'** כדי לבחון אפשרות של הכרה מלאה או חלקית בלימודיהם בחו"ל במקום השלמת לימודים **בתחום של השכלה כללית ומבוא למדעים**. יש להתייעץ עם המפמ"רים במקצועות אלה לאישור ההכרה בלימודים מחו"ל.

יש לדווח על ציון המקצוע שכתוב בתעודה מחו"ל ובהתאם לצורך לתרגם אותו לסולם הציונים המקובל במערכת החינוך הישראלית.

5. תלמידים המוערכים בהערכה חלופית (30%)

לתלמידים עולים הנבחנים במתכונת הבחינות החדשה לפי סעיף 3.1-47 בחוזר הוראות הקבע עד/7(ד), "התוכנית הלאומית ללמידה משמעותית – החטיבה העליונה: ארגון הלימודים ותעודות הסיום", אשר יוערכו בהערכה חלופית במקצועות החובה והבחירה לזכאות לבגרות - יקבע בית הספר את הציון הבית-ספרי המדווח כמו לכלל התלמידים, ללא תוספת ניקוד לציון.

הצוות החינוכי יסדיר סביבה פדגוגית מתאימה לקידום התלמידים העולים ויודא את הכוונתם בתהליך הלמידה. חשוב לקבוע מראש את המסלול שבו ייבחן התלמיד העולה (שאלון עולה או שאלון רגיל) על פי יכולתו השפתית, כך שכל חלקי ההערכה (חלק ההערכה החלופית וגם חלק המבחן החיצוני) יהיו בהתאמה לרמתו של התלמיד מבחינה שפתית ומבחינת התכנים ויאפשרו לו הצלחה מרבית. יש להיוועץ עם מדריכי העולים של המפמ"רים.

המלצות נוספות למתן סיוע לתלמידים מצויות במסמך [הערכה חלופית לתלמידים עולים](#) ו[לתלמידים תושבים חוזרים בחטיבה העליונה](#).

ועדה מיוחדת במסגרת בית הספר תבדוק, על סמך תעודות ואישורים, מהם מקצועות הלימוד שהתלמידים התושבים החוזרים שהגיעו לישראל מכיתה י"א ואילך למדו בחו"ל, כדי לבחון אפשרות של הכרה מלאה או חלקית בלימודיהם בחו"ל ולהחליט מה עליהם להשלים. יש להתייעץ עם מדריכי העולים של המפמ"רים.

6. התפתחות אישית ומעורבות חברתית לתלמידים עולים

פיתוח תחושת שייכות לחברה הישראלית ומעורבות בה הוא גורם מרכזי בתהליכי קליטה של תלמידים עולים. השתתפות תלמידים אלו בתוכנית "התפתחות אישית ומעורבות חברתית" עשויה לתרום רבות לשילובם החברתי ולהעמקת ההיכרות שלהם עם החברה הישראלית. יחד עם זאת נדרשת התייחסות ייחודית לתלמידים העולים ויש להתאים עבורם את התוכנית.

1. תלמידים עולים שהגיעו לישראל במהלך יישום התוכנית לא יידרשו להשלים את מכסת השעות משנים קודמות.

2. תלמידים עולים חדשים נדרשים להשקיע מאמצים וזמן ברכישת השפה העברית ובהשלמת פערים במקצועות הלימוד, ולכן על בית הספר לבחון אפשרות להפחית את

מספר השעות הנדרשות מהם במסגרת ההתנסות המעשית האישית. המלצות נוספות מפורסמות במסמך "[התפתחות אישית ומעורבות חברתית לתלמידים עולים](#)".

7. תלמידים עולים המאובחנים כבעלי לקות למידה

עבור תלמידים העונים על ההגדרות בסעיף 2, המאובחנים כבעלי לקויות למידה, אשר ההתאמות שהם מקבלים מתוקף היותם עולים אינן נותנות מענה מספק להבעת ידיעותיהם, יש להגיש בקשה להתאמות ברמה גבוהה יותר מהוועדה המחוזית שדנה במתן התאמות לתלמידים בעלי לקויות למידה. ההתאמות המגיעות לתלמיד עולה בעל לקות למידה מפורסמות בהרחבה [באתר אגף קליטת תלמידים עולים](#). ההתאמות תינתנה גם בבחינות רגילות וגם בבחינות לעולים.

תלמידים בעלי לקות למידה אשר קיבלו אישור להיבחנות בעל פה לא יקבלו תוספות ניקוד.

8. תלמידים עולים הלומדים במסגרת החינוך המיוחד

תלמידים עולים שהם תלמידי החינוך המיוחד יקבלו את כל ההתאמות המגיעות להם בשל היותם תלמידי החינוך המיוחד.

אם יש התאמה שאינה ניתנת להם במסגרת היותם תלמידי החינוך המיוחד, יקבלו אותה במסגרת הנחיות חוזר זה.

9. תוקף הזכאות להתאמות עולים

9.1 תלמידים עולים (למעט עולים מאתיופיה) ותלמידים אזרחים עולים יוכלו להיבחן בבחינות הבגרות על פי הזכויות המגיעות להם בלימודיהם בחטיבה העליונה במשך 10 שנים מתאריך עלייתם ארצה או עד גיל 23, לפי המאוחר מהם.

9.2 תלמידים עולים מאתיופיה יוכלו להיבחן בבחינות הבגרות על פי הזכויות המגיעות להם בלימודיהם בחטיבה העליונה במשך 12 שנים מתאריך עלייתם ארצה או עד גיל 25, לפי המאוחר מהם.

10. נבחנים עולים הנבחנים במבחנים חיצוניים (אקסטרניים)

תנאי היבחנותם של נבחנים במבחנים חיצוניים (אקסטרניים) העונים על ההגדרות בס"ק 2 לעיל זהים לאלו של הנבחנים במבחנים האינטרנטיים באותו מעמד.

11. נבחנים עולים הלומדים במסגרת תוכנית קידום נוער – היל"ה

נבחנים אלו העונים על ההגדרות בס"ק 2 זכאים להתאמות המפורטות בס"ק 3 לעיל.

12. נבחנים עולים הלומדים בבתי ספר תעשייתיים בפיקוח משרד הכלכלה (לשעבר משרד התמ"ת)

נבחנים אלו, העונים על ההגדרות בס"ק 2, זכאים להתאמות המפורטות בס"ק 3 לעיל.

13. נבחני משנה בוגרים

עולים הנבחנים כנבחני משנה בוגרים, שסיימו 12 שנות לימוד ונבחנו במוסד החינוך בבחינת בגרות אחת לפחות בשנות הלימוד בחטיבה העליונה בהתאם לנוהלי אגף הבחינות, ימשיכו להיבחן עד תום הזכאות לזכויות עולה כפי שנקבע להם במהלך לימודיהם בחטיבה העליונה.